

1

2

3

4

5

6

DEMOGRAFIE

Landelijk is een trend te zien van vergrijzing en ontgroening van de samenleving. Deze trend is ook zichtbaar in de gemeente Hilvarenbeek. Tot 2020 neemt het aantal inwoners toe met circa 200 personen. Daarna wordt een bevolkingsafname verwacht. In dit onderdeel leest u wat de invloed is van vergrijzing en ontgroening op ontwikkelingen op het gebied van ruimte, maatschappij en economie.

ruimtelijke ontwikkeling

#wonen

De komende 20 jaar verandert de samenstelling van gezinnen. Er ontstaat meer behoefte aan woningen voor alleenstaanden, senioren en starters.

#natuur en landschap

Door de bevolkingsafname vermindert in principe de druk op het natuur en landschap. Door de vergrijzing en toenemende welvaart neemt de behoefte aan vrijetijdsbesteding en aan dagrecreatie in het buitengebied toe.

#mobiliteit

Vergrijzing zorgt voor verschuivingen in vormen van vervoer, verkeerspatronen en beleid. (aandacht voor kwaliteit van voetpaden).

#openbaar gebied

Door de groeiende groep ouderen veranderen ook de eisen die bewoners stellen aan de openbare ruimte. Denk hierbij aan openbare verlichting, afvalinzameling en openbaar groen.

maatschappelijke ontwikkeling

#zorg , gezondheid en welzijn

De behoefte aan zorg en ondersteuning neemt toe. Ouderen blijven langer vitaal maar tegelijkertijd stijgt het aantal ouderen met beperkingen en dementie. In de toekomst wordt een personeelstekort in de zorg verwacht. Dit verhoogt de druk op informele zorg (mantelzorg en vrijwilligers).

#onderwijs en jeugd

Door ontgroening daalt het aantal kinderen in de gemeente Hilvarenbeek. Dit heeft consequenties voor onder meer het voorzieningenniveau (aantal schoolgebouwen) en voor de leefbaarheid van de (kleine) kernen in de gemeente.

#sport en cultuur

De populariteit van georganiseerde sporten neemt af terwijl de belangstelling voor de meer individuele sporten toeneemt. Ledenaantallen van (georganiseerde) verenigingen zullen een terugloop laten zien.

economische ontwikkeling

#werken

Door vergrijzing en ontgroening neemt de potentiële beroepsbevolking (het aantal inwoners tussen 15 en 64 jaar) af. De beroepsbevolking in gemeente Hilvarenbeek vergrijsd en ontgroent sterker dan in Midden-Brabant en Nederland. (percentages)

#recreatie en toerisme

Door de vergrijzing groeit de groep inwoners die behoefte heeft aan voorzieningen voor vrije tijd en recreatie.

#financiën

Bij een dalend inwoneraantal lopen de inkomsten van de gemeente terug. Het inwoneraantal is namelijk een van de verdeelsleutels voor de belangrijkste inkomstenbron van gemeenten; de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Een dalend inwoneraantal zorgt daarnaast voor een lagere woningbehoefte. Er zal nog maar een beperkt aantal uitbreidingsplannen gerealiseerd worden en daardoor lopen de opbrengsten uit grondexploitatie terug. Het gevolg hiervan is dat de gemeente in de toekomst steeds minder mogelijkheden heeft om initiatieven financieel te ondersteunen

#dienstverlening

De verwachting is dat zich na 2015 een nieuwe generatie klanten aandient; een generatie die is opgegroeid met de nieuwe media en daar ook intensief gebruik van maakt.

1

2

3

4

5

6

DIGITALISERING

Informatie- en communicatietechnologie (ICT) dringt door tot in de haarvaten van de samenleving en van het openbaar bestuur. Een steeds verdere informatisering heeft invloed op de gemeentelijke organisatie, de werkprocessen en de dienstverlening naar de burger.

ruimtelijke ontwikkeling

#wonen

Door technische voorzieningen - zoals domotica in woningen (huisautomatisering) - kan benodigde zorg vanaf een afstand worden aangestuurd en geleverd. (Data)verbindingen worden steeds sneller door nieuwe technieken (zoals glasvezel).

#natuur en landschap

Er zijn meer mogelijkheden om de natuur te beschermen (via faunapassages, vistrappen, peilbeheersing) en om onderzoek te doen naar de kwaliteit (monitoren van natuurkwaliteit, effectmeting).

#openbaar gebied

Technische ontwikkelingen zorgen voor meer keuzemogelijkheden bij het beheer en onderhoud van het openbaar gebied, zoals op het gebied van verlichting.

maatschappelijke ontwikkeling

#zorg , gezondheid en welzijn

De levensverwachting neemt toe door verdere ontwikkeling van medische kennis en mogelijkheden om gezondheidsproblemen te voorkomen en aan te pakken (denk hierbij aan het Elektronisch Patiënten Dossier (EPD), domotica).

#onderwijs en jeugd

Onderwijskundige faciliteiten digitaliseren steeds verder (digiborden, computers, online lesmethoden). Hiernaast is een groot deel van de jongeren actief op social media (facebook, hyves, twitter) waar informatie-uitwisseling en kennisdeling continu plaatsvindt.

#sport en cultuur

De grote culturele instellingen - zoals de bibliotheek - gaan mee in de digitalisering om bezoekers te blijven trekken. Ook zullen ze moeten kijken naar het (blijvend) aantrekken van diverse doelgroepen waaronder met name ook ouderen.

economische ontwikkeling

#recreatie en toerisme

Recreanten benutten de toegenomen mogelijkheden van ICT en gaan steeds vaker zelf op zoek naar recreatieve mogelijkheden.

#dienstverlening

Met de digitalisering van de gemeentelijke dienstverlening proberen we de inwoner als klant beter te bedienen. De inwoner kan voor steeds meer informatie, producten of diensten terecht op internet. De mogelijkheden van ICT spelen een steeds belangrijke rol bij het bereiken van de inwoners.

1

2

3

4

5

6

DEREGULERING

De gemeente zal steeds vaker optreden als 'eerste overheid'. Deregulering en overheveling van taken van andere overheden naar de gemeenten is hiervan een resultaat. In dit onderdeel wordt in beeld gebracht wat de gemeente Hilvarenbeek kan verwachten aan nieuwe of aanvullende taken vanuit het rijk of de provincie.

ruimtelijke ontwikkeling

#wonen

De gemeente heeft de plicht om te zorgen voor voldoende huisvesting (woningen) voor haar inwoners. Voor de uitvoering is de gemeente afhankelijk van de provincie (verordening Ruimte), woningcorporaties en andere marktpartijen. De gemeente vertaalt haar zorgplicht door in haar woonvisie.

#natuur en landschap

Door deregulering van rijkstaken kan de kwaliteit van natuur en landschap in het algemeen beter 'op maat' worden gemaakt wanneer gemeente, natuurorganisaties, waterschap, milieugroepen en vrijwilligers samenwerken.

De gemeente is - samen met met de regio - verantwoordelijk voor de uitwerking. De provincie stuurt minder dominant op deze thema's.

#mobiliteit

Het ambitieniveau van het rijk op het gebied van verkeersveiligheid wordt waarschijnlijk aangescherpt. Verder zal het extra investeringen vergen om de verkeersveiligheid verder te verbeteren.

maatschappelijke ontwikkeling

#zorg, gezondheid en welzijn

De AWBZ wordt gemoderniseerd vanuit de gedachte 'zorg kan het best dicht bij de inwoner worden georganiseerd'. Een gevolg hiervan is dat AWBZ-taken worden overgeheveld naar gemeenten. Gemeenten ontvangen hiervoor een budget.

#onderwijs en jeugd

In 2012 wordt nadere wetgeving verwacht over zorg in en om de school. De gemeente wordt samen met de school verantwoordelijk voor een sluitend zorgnetwerk. Verder leeft bij het rijk de gedachte om het onderhoud van schoolgebouwen over te dragen aan de schoolbesturen. Op het gebied van jeugd wordt de provinciale jeugdzorg (Wet op de jeugdzorg) overgeheveld naar gemeenten, waar samen met de tijdelijke regeling CJG één financiering en wettelijk kader komt.

#sport en cultuur

Op het gebied van cultuur heeft de gemeente geen wettelijke verplichtingen. De gemeente voert geen actief beleid op het gebied van cultuur maar richt zich met name op het in stand houden van de gemeentelijke accommodaties en ontwikkeling van een nieuw cultureel centrum.

#openbare orde en veiligheid

Waarschijnlijk worden gemeenten in de nabije toekomst verplicht om elke vier jaar een integraal veiligheidsplan op te stellen. Daarnaast heeft de gemeente een rol bij voorlichting, beperken van fysieke risico's, brandpreventie, verkeersveiligheid, handhaving en rampenbestrijding.

economische ontwikkeling

#recreatie en toerisme

In de Toeristische Visie Hilvarenbeek van 2009 en de Structuurvisie 2010 is al aangegeven dat het wenselijk is om toerisme en recreatie - als economische drager - binnen de gemeente uit te breiden. Hierbij is nadrukkelijk aangegeven dat ontwikkelingen kleinschalig van opzet dienen te zijn. Een heldere keuze voor extensieve vormen van recreatie, gericht op kwaliteit en de fijnproever.

#financiën

Deregulering en overheveling van taken naar gemeenten in relatie tot de (beperkte) middelen die voor uitvoering van die betreffende taken naar de gemeenten gaat veroorzaakt een spanningsveld wat vraag om 'creativiteit' en durf om keuzes te maken.

#dienstverlening

Dienstverlening aan de inwoner is de core business van gemeenten. Gemeenten worden steeds meer gezien als 'eerste overheid, dicht bij de inwoner'. Dat gaat gepaard met overheveling van taken en regelgeving naar gemeenten. De komende jaren zal de ombouw naar een Klant Contact Centrum (KCC) gestalte krijgen. Gemeenten worden de 'portal' voor vragen aan alle overheden. De dienstverlening aan de inwoner wordt breder en sneller.

1

2

3

4

5

6

SAMENWERKING

Voor de ontwikkeling en uitwerking van beleid en taken werkt de gemeente Hilvarenbeek steeds vaker samen met regiogemeenten, professionele organisaties en/of het bedrijfsleven. In dit onderdeel ziet u met welke organisaties zoal wordt samengewerkt.

ruimtelijke ontwikkeling

#wonen

Voor het ontwikkelen van nieuwe woongebieden en het realiseren van woningen, werkt de gemeente steeds vaker samen met woningcorporaties en andere marktpartijen. Dat gebeurt in wisselende combinaties. Daarnaast zijn ook de belangenorganen van de dorpskeren een belangrijke samenwerkingspartner bij deze ontwikkelingen. Voor de ontwikkeling van woon-zorg-concepten is de gemeente afhankelijk van zorgaanbieders.

#natuur en landschap

Op het gebied van natuur en landschap werkt de gemeente samen met reconstructiecommissie Kempenland, Provincie, Waterschap, buurgemeenten, ZLTO, Lokaal Toeristische Adviesraad (LTA) 'Gastvrij Hilvarenbeek'.

#mobiliteit

Op het gebied van verkeer en vervoer werkt de gemeente via de GGA (Gebied Gerichte Aanpak) Midden Brabant samen met een aantal regiogemeentes, provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat.

#openbaar gebied

Ook op het gebied van afval werkt de gemeente Hilvarenbeek samen. Contracten over de verwerking en inzameling van afval kunnen samen met andere partijen opgesteld en aanbesteed worden. De problematiek is voor alle gemeenten gelijk. Keuzes worden individueel gemaakt en verwerkt in één contract.

maatschappelijke ontwikkeling

#zorg, gezondheid en welzijn

Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor elkaar. Wanneer dit nodig is, kunnen zij terugvallen op een professional. Om dit systeem betaalbaar te houden, is inzet van informele zorg en ondersteuning noodzakelijk. Regionaal werkt de gemeente samen op het gebied van zorg, ondersteuning en welzijn. Het is denkbaar dat de gemeente op termijn een loketfunctie inricht en de volledige backoffice (uitvoering, administratie en beleid) regionaal organiseert. Ook werkt de gemeente bij het creëren van (lokale) oplossingen en voorzieningen samen met partners vanuit alle sectoren (wonen, zorg en gemeente).

#onderwijs en jeugd

Op het gebied van onderwijs en jeugd werkt de gemeente samen met de gemeenten in de regio Midden-Brabant. Jeugdigen waaieren voornamelijk uit naar Tilburg of andere regiogemeenten voor het volgen van voortgezet onderwijs. De regiogemeenten wisselen kennis uit en formuleren gezamenlijk beleid. Hiervoor vindt samenwerking plaats op de volgende terreinen: voortijdig school verlaten (VSV), leerplicht, leerlingenvervoer, volwasseneducatie en jeugdzorg (CJG).

#sport en cultuur

Om bibliotheek en muziekschool in de gemeente te behouden, blijft regionale samenwerking noodzakelijk. Ook lokaal werken de verschillende culturele instellingen samen, bijvoorbeeld in Elckerlyc Onderweg.

economische ontwikkeling

#recreatie en toerisme

Ondernemers werken meer samen op het gebied van recreatie en toerisme om gezamenlijk krachten te bundelen en van elkaars kwaliteiten gebruik te maken. Kennis en kunde worden op die manier uitgewisseld. Ook zorgen ze ervoor dat diensten beter op elkaar aansluiten.

Op lokaal niveau wil de gemeente Hilvarenbeek toerisme en recreatie versterken. Daarvoor is het platform "Gastvrij Hilvarenbeek" opgericht. Hierin werken organisaties samen die actief zijn op het gebied van toerisme en recreatie.

#financiën

Vanwege het aantal eenmansfuncties, in combinatie met de steeds complexer wordende vraagstukken, wordt veelvuldig een beroep gedaan op externe inhuur. Vergaande samenwerking met andere gemeenten is wenselijk en waarschijnlijk onvermijdelijk.

#dienstverlening

Fysieke dienstverlening zal altijd blijven bestaan maar door de opkomst van het digitale kanaal zal de plaatsgebondenheid veel minder zijn. Een klantcontactcentrum voor een aantal (regio)gemeenten zal heel nadrukkelijk tot de mogelijkheden behoren.

1

2

3

4

5

6

DUURZAAMHEID

De vertrouwde wijze waarop energie wordt voorzien verandert langzaam maar zeker, dit wordt veroorzaakt door enerzijds de schaarste van energiebronnen gas en olie en anderzijds de mogelijkheden van energiebronnen als zon, water en wind. Het consumptie- en productiepatroon wordt steeds duurzamer.

ruimtelijke ontwikkeling

#wonen

Duurzaamheidsthema's op het gebied van wonen zijn in het algemeen: meer waterberging in de woongebieden of woonwijken energiezuinig bouwen, gebruik van duurzame materialen, levensloopbestendig bouwen (flexibel en multifunctioneel).

#natuur en landschap

Europese verplichtingen maken het noodzakelijk om natuurwaarden en watersystemen strikter te beschermen en te herstellen (of te ontwikkelen). Verbrede landbouw kan bijdragen aan de waarden van natuur en landschap.

#mobiliteit

Het autobezit in Hilvarenbeek ligt boven het landelijke en provinciale gemiddelde. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de geografische ligging van Hilvarenbeek. Hilvarenbeek ligt in een "weinig stedelijke omgeving" en dat zorgt ervoor dat voorzieningen verder weg liggen dan in een zeer stedelijke omgeving. Daarnaast is de bereikbaarheid per openbaar vervoer van een lager niveau dan in een stedelijke omgeving.

#openbaar gebied

Ook in het openbaar gebied kan meer duurzaam worden omgegaan met energie bijvoorbeeld voor de openbare verlichting. Nieuwe technieken maken verbeteringen mogelijk.

maatschappelijke ontwikkeling

#zorg, gezondheid en welzijn

Om zorg en ondersteuning betaalbaar te houden, zal steeds meer een beroep gedaan worden op informele zorg en ondersteuning. Dit is - waarschijnlijk - het meest kansrijk in de (kleine) kernen, waar de onderlinge samenhang (sociale cohesie) al het grootst is.

#onderwijs en jeugd

Duurzaam gebruik van voorzieningen omvat technische maatregelen (zoals zuinig energieverbruik en gebruik van verantwoorde bouwmaterialen) en gaat daarnaast over multifunctionaliteit (gebruiksmogelijkheden en efficiency). Uitgangspunt is dat maatschappelijke voorzieningen zoveel mogelijk multifunctioneel gebruikt worden.

#sport en cultuur

Een van de manieren om duurzaam om te gaan met de aanwezige ruimten in de gemeenten is multifunctioneel gebruik van accommodaties zoals sportvoorzieningen en culturele instellingen.

#openbare orde en veiligheid

Gebruik van duurzame materialen en brandstoffen beïnvloedt in het algemeen de veiligheid en de beleving daarvan; brandveilige materialen en inbraakwerende voorzieningen. De onderlinge samenhang (sociale cohesie) kan veiligheid in het algemeen bevorderen (via projecten zoals buurtpreventie), maar het is niet automatisch zo dat sociale cohesie een buurt veiliger maakt.

economische ontwikkeling

#recreatie en toerisme

Zichtbare consumententrends zijn een groeiend bewustzijn voor duurzaamheid, toenemende belangstelling voor roots & regio, toenemende aandacht voor fysieke en mentale gezondheid, toenemend belang van rust en ruimte en een toenemende vraag naar luxe, comfort, kwaliteit.

#financiën

Door bezuinigingen van het rijk neemt de algemene uitkering uit het gemeentefonds af. De algemene uitkering vormt 40% van de inkomsten van de gemeente Hilvarenbeek.

#dienstverlening

Over 20 jaar zullen onze burgerrelaties grotendeels via de digitale media lopen waarbij we klanten hebben die daar heel goed mee om weten te gaan. Onze dienstverlening zal niet zozeer meer uitvoerend zijn maar faciliterend. De gemeente stelt inwoners middelen ter beschikking om hen in staat te stellen datgene wat ze willen realiseren, te verkrijgen. Gemeenten zullen steeds meer de rol krijgen van gegevensverzamelaars en informatieverstreckers.

1

2

3

4

5

6

INDIVIDUALISERING

Individualisering is het proces waardoor mensen meer als individu in plaats van als groep in de samenleving komen te staan. Dit proces is al in de jaren '60 in gang gezet vanwege de toegenomen welvaart, mogelijkheden van massamedia en ontzuiling. Door deze ontwikkelingen is de burger kritischer en mondiger geworden ten opzichte van de instituten in de samenleving (zoals gemeenten en kerk) hiernaast wordt individualisering eveneens gezien als oorzaak voor afname van het aantal leden bij maatschappelijke organisaties.

ruimtelijke ontwikkeling

#wonen

Veranderende samenstelling van de bevolking en veranderende woonwensen leiden tot meer variatie in woonstijlen. Dit wordt veroorzaakt door individuele (woon)wensen en behoeften. Kwaliteit wordt belangrijker dan de kwantiteit.

#natuur en landschap

De kritische, milieubewuste inwoner let in het algemeen meer op natuur en landschap. Meer aanbod van voorzieningen is gewenst: informatie, leeftijdgebonden voorzieningen, rolstoeltoegankelijkheid.

#openbaar gebied

Inwoners worden steeds mondiger en laten zich eerder horen bij de gemeente over de (onderhouds)toestand van het openbaar groen.

maatschappelijke ontwikkeling

#zorg , gezondheid en welzijn

Er ontstaat een spanningsveld tussen zorgaanbod en (kritische) zorgbehoefte. De groeiende groep ouderen wordt mondiger en kritischer over zijn of haar zorgbehoefte. Tegelijkertijd loopt het aantal arbeidskrachten in de zorgsector terug.

#onderwijs en jeugd

Digitaal onderwijs, leerwerktrajecten, volwassenonderwijs en opvang voortijdige schoolverlaters bieden meer mogelijkheden voor maatwerk.

#sport en cultuur

Sporten in teamverband komt onder druk te staan doordat er meer behoefte is aan ongeorganiseerd sporten. Sportverenigingen hebben moeite jeugd aan te trekken en te behouden omdat er steeds meer alternatieven zijn voor vrijetijdsbesteding. Verenigingen zullen hun traditionele aanbod moeten aanpassen aan de veranderende wensen/eisen van de consumenten. Dit staat echter op gespannen voet met de beschikbaarheid van de vrijwilligers waar verenigingen van afhankelijk zijn. Individuele sporters en verenigingen stellen steeds hogere eisen aan de kwaliteit van de voorzieningen (bereikbaarheid, faciliteiten, openstelling).

#openbare orde en veiligheid

Het gedrag van 'ieder voor zich' kan de sociale veiligheid, sociale controle en buurtbetrokkenheid in het algemeen verlagen, maar kan er ook toe leiden dat mensen weerbaarder worden.

economische ontwikkeling

#recreatie en toerisme

De kritische inwoner wil steeds meer op maat geholpen worden en kijkt verder dan het traditionele aanbod.

#financiën

De inwoner is kritischer en mondiger geworden en is bewuster bij het maken van financiële keuzes.

#dienstverlening

De digitale dienstverlening versterkt de individualiseringstendens bij onze inwoners. Het internet heeft de wereld relatief gezien kleiner gemaakt, maar de absolute afstand ten opzichte van elkaar is vergroot. Hiernaast is de inwoner mondiger geworden en wil hij sneller antwoord en via verschillende kanalen geholpen worden.